

متن پرسش

سلام علیکم: یک پژوهشگری مطلبی می‌گفت که دوره صفویه شروع دوره عقب ماندگی ما از مدرنیته و غرب بود و ما ویژه در ساینس و علوم تجربی عقب رفتیم و حتی روند اخباری باعث شد، عقلانیت هم ضربه ببیند و حکومت صفوی بر پایه همین اخباری‌گری جلو رفت در صورتی‌که غرب و مدرنیته در همان دوره حرکت قوی و رو به جلویی داشت و دانشگاه‌های متعدد در اروپا بود ولی ما تنها یکسری مدارس علمیه بود. بشخصه معتقدم با وجود یکسری از خودرایی‌ها و خودکامگی‌ها و حضور اخباریون و کم توجهی به مباحث تجربی که البته آنقدر نبود که موجب خسران ما شود، ولی دوره صفویه دوره حضور تمدنی ماست و ما همان موقع که حرکت مدرنیته شروع شد و غرب تحت سیطره تفکر دکارتی رفت، ولی فرهنگ شیعه تبدیل به تمدن شد و ما توانستیم متناسب هویت شیعی مان ابزار و الگو طراحی کنیم و معرفت شیعی که گمشده چند قرن مردم ایران بود و می‌توانست ایرانیان با آن سابقه عظیم تمدنی را متعالی کند، به صحنه آمد و در عین حال نقطه عطفی برای تمدن زایی تشیع است. این مطلب در نظرم هست و به نظرم چنین نقدی به صفویه کمی غیر منصفانه است؟

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: جناب ملاصدرا معاصر آقای دکارت است و ما می‌توانستیم در آن تاریخ در بستر فرهنگی خودمان تاریخی را شروع کنیم که در عین جهانی‌بودن، با عبور از اصالت ماهیت و برگشت به اصالت وجود، از طریق حکمت متعالیه، وجه انسانی اصیلی را به میان آوریم که هویت‌هایی شبیه بزرگانی چون شاه‌آبادی‌ها و طباطبایی‌ها و امام خمینی‌ها را به جهان عرضه کنیم و مردم آگزیستانس خود را در تشیعی آن‌چنانی دنبال کنند. چیزی که پس از ۴۰۰ سال باز از طریق انقلاب اسلامی بدان برگشتیم به آن شکل که دیگر تفکر شیعه در دیوارهای محدود باورهایش زمین‌گیر نیست و تک‌تک مردم ما گویا هرکس به خودی خود جهانی است که به میدان آمده است. صفویه، شروع بسیار مهم تاریخی ما بود ولی درست ادامه نیافت به‌خصوص که پای امین استرآبادی بنیان‌گذار اخباری‌گری به عنوان یکی از رفقای شاه‌عباس به دربار باز شد که هنوز نحوه‌ی بودن او سخت مبهم و سؤال برانگیز است که چگونه این حجازی پایش به دربار صفویه باز شد. موفق باشید